

Egyenlőség és társadalmi igazságosság program Józsefváros roma lakosságáért 2023-2028

Tartalom

Bevezető	3
A beavatkozás területei	5
1. Az esélyegyenlőséget és társadalmi igazságosságot szakmailag támogató iroda létrehozása	6
2. Nők esélyeinek megteremtése, fiatal nők és anyák kiemelt támogatása	7
Helyzetelemzés	7
Javasolt intézkedések	8
1. Feltérképezés, helyzetelemzés	8
2. A nők és nőkkel foglalkozó szervezetek részvételének növelése	9
3. Női civil ház létrehozása	9
4. Élelmiszer-csomag osztása szegénységben élő várandós nőknek	10
5. A Fókusz Közösségi Tér bővítése	11
3. Kultúra és közművelődés	11
Helyzetelemzés	11
Eddigi intézkedések	12
Javasolt intézkedések	13
1. Önálló roma kulturális intézmény	13
2. Az identitás ápolása, kulturális reprezentáció és értékközvetítés támogatása a kultúra és közművelődés eszközeivel	14
3. A kerület fesztiválpolitikájának és a kulturális-közösségi alapú gazdaságfejlesztésének roma vonatkozása	15
4. Gazdasági előrelépés és foglalkoztatás	16
Helyzetelemzés	16
Javasolt intézkedések	17
1. A magán és az önkormányzati álláslehetőségek a jelentős hátránnyal indulók részére is elérhetőek legyenek	17
2. Bővíti a roma lakosság munkaerőpiaci esélyeinek növeléséhez szükséges készségek, képesítések elsajátításának a lehetőségeit	18
3. Támogatja a vállalkozásokat, jövedelem-teremtő kezdeményezéseket a roma lakosság körében	18
5. Lakhatás	19
Helyzetelemzés	19
Javasolt intézkedések	20
1. A lakhatási körülmények javítása mellett az Önkormányzat továbbra is prioritásként kezeli a szegregáció csökkentését, felszámolását.	20
2. A lakhatás humán oldalát érintő célok	20
6. Oktatás	21
Helyzetelemzés	21
Eddig intézkedések	23

<u>1. Helyzetértékelés, szakpolitikai irányok kijelölése</u>	<u>23</u>
<u>2. Befogadó Óvodák</u>	<u>23</u>
<u>3. Gyereknek, családoknak szóló szociális támogatások, szolgáltatások:</u>	<u>24</u>
<u>Javasolt intézkedések</u>	<u>25</u>
<u>1. Óvodák</u>	<u>25</u>
<u>2. Iskolák</u>	<u>26</u>
<u>3. Ösztöndíjak</u>	<u>26</u>
<u>4. Tanodák, oktatási civil szervezetek, szolgáltatások</u>	<u>27</u>
<u>7. Egészségügy</u>	<u>28</u>
<u>Helyzetelemzés</u>	<u>28</u>
<u>Eddigi intézkedések</u>	<u>29</u>
<u>Javasolt intézkedések</u>	<u>30</u>

Budapest, 2023. október 31.

Bevezető

Kerületünkben él az ország második legnagyobb számú roma közössége¹, ezért szükségesnek tartjuk, hogy az önkormányzati stratégiákkal, tervekkel összhangban, külön koncepció keretében is meghatározzuk a kerület roma lakosságának életlehetőségeit segítő lépéseket, városfejlesztési politikákat.

Jelen koncepciót az esélyegyenlőség, a társadalmi igazságosság és a diszkrimináció-mentesség elveire építjük.

A program alapelveknek tekinti, hogy a diszkrimináció - a roma és nem roma emberek közötti különbségtétel, romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés, - a szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés, az ügyfelekkel való megkülönböztető bánásmód nem megengedhető az önkormányzatnál és annak intézményeinél.

A program tartalmaz olyan intézkedési elemeket, terveket, amelyek a Józsefvárosban elfogadott Helyi és Józsefvárosi Esélyegyenlőségi Programhoz kapcsolódnak. Figyelembe vesz más elfogadott terveket, koncepciókat, intézkedéseket. Ugyanakkor új, önálló elemeket is beemel, pl. identitás és kulturális értékek, a közös történelmi emlékezet.

A roma lakosság társadalmi és élethelyzete évtizedek óta komplex kihívásként van jelen az országban. Kerületi szinten ugyanazok a strukturális problémák állapíthatók meg, amelyek osztársadalmi szinten is jellemzőek: a rasszizmus, diszkrimináció, oktatási és munkaerőpiaci hátrányok, lakhatási egyenlőtlenségek. A program ezen problémákra próbál megoldási javaslatokat nyújtani, kerületi szinten csökkenteni az egyenlőtlenségeket és kiállni a társadalmi igazságosság elvei mellett.

Az önkormányzat kormányzati szinten szükséges beavatkozásokat természetesen nem tud kínálni, azonban a civil szervezetekkel, egyházi szervezetekkel és a roma nemzetiségi önkormányzattal is együttműködve a rendelkezésére álló eszközökkel cselekednie kell.

Az állampolgári részvétel elősegítése és az érintettek bevonása az Önkormányzat működésének alapelve. Ennek szellemében létrehoztunk tapasztalt roma civilekből, civil szervezetek vezetőiből és szakértőkből álló tanácsadói és munkacsoportot, mely a romaügyi referens koordinálásában rendszeresen tartott megbeszéléseket. Ezek során a munkacsoport megismerte és véleményezte az önkormányzat jelenlegi és tervezés alatt álló programjait, mint pl. a Balogh Lajos művészeti ösztöndíjat és mentor programot, a felsőoktatásban tanuló roma fiatalokat foglalkoztató gyakornoki programot, a lakhatást támogató intézkedéseket, a különböző

¹ A kerületi Roma Kisebbségi Önkormányzat vezetője szerint 20000 főre tehető a roma lakosság száma Józsefvárosban. A 2011-es népszámlálási adatok szerint ez az érték 3050 fő, ami a kérdésre válaszoló kerületi lakosok valamivel kevesebb, mint 5 százaléka. A legfrissebb népszámlálási adatok még nem állnak rendelkezésre. Ugyanakkor tudjuk, hogy a népszámlálás alábecsüli a romák arányát (https://www.ksh.hu/statszemle_archive/terstat/2018/2018_01/ts580101.pdf). Ha az alábecslés mértéke a Józsefvárosban ugyanakkora, mint országosan, akkor a roma lakosság aránya 12-14 százalék a kerületben.

támogatásokat, a bérlakás rehabilitáció folyamatát és eredményeit. Az önkormányzat tájékoztatta a munkacsoportot a kerületi bölcsődei-óvodai ellátásról és ezen intézmények kapcsolatáról a roma családokkal.

Tájékozódott továbbá a munkacsoport az önkormányzat által már elfogadott, illetve a még kidolgozás alatt lévő koncepciókról, stratégiákról. Az önkormányzat célja a roma lakosság hatékonyabb elérése és adekvátabb megszólítása, ezek érdekében kérte a munkacsoportot a megismert helyzet, programok, koncepciók véleményezésére és javaslatok megfogalmazására.

A konzultációs partnerség megbízás keretében segítette a jelen önkormányzati program elkészítését. A kitűzött célok tiszteletben tartják az önkormányzati kapacitást és hatáskört, és igazodnak más józsefvárosi önkormányzati stratégiákhoz, ezzel támogatva a program megvalósíthatóságát.

Az évenként megújítható intézkedési tervet megalapozó, ötéves időszakra szóló roma program a diszkrimináció elleni küzdelem, az esélyegyenlőség (lakhatás, oktatás, munkaerőpiaci integráció) és szemléletformálás, kultúra és közművelődés területén határoz meg feladatokat és kiemelten támogatja a nőket érő hátrányok csökkentését.

A program számos területen átívelően közelíti meg egyrészt az esélyegyenlőségi kérdéseket, mint amilyen a különböző szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés javítása, másrészt a szemléletformálást, az előítéletesség csökkentésének támogatását.

A beavatkozások egy része az önkormányzat saját kapacitásának, szemléletének és a lakossági kapcsolatainak fejlesztésére irányul.

Az egyes beavatkozási területeken meghatározott feladatok az önkormányzat különböző szakpolitikai terveihez, elképzeléseikhez kapcsolódnak, melyek megvalósítása során a program értelmében az önkormányzat kiemelt figyelmet fordít a roma lakosság bevonására és elérésére.

A Józsefvárosi Esélyegyenlőségi Program (JEP) számos olyan tervet foglal magába, amely a roma programnak is kulcseleme, a két program egymást erősíti. A JEP program céljai jelen koncepcióra nézve is érvényesek:

- Olyan józsefvárosi közpolitika kialakítása, amely érzékenyen reagál a közösséget érintő szociális hátrányokra és a különböző diszkriminációs jelenségekre, a közösség méltóságával, elismerésével is összefüggésben álló pozitív identitás megélésének és a közösség méltó reprezentációjának igényére. Ezek kapcsán szükségesnek tartja az intézmények- és szolgáltatások fejlesztését, a diszkrimináció elleni fellépést, és a megerősítő intézkedések alkalmazását.
- Olyan szolgáltatások működtetése, amelyek minden rászorulóhoz elérnek, tervezésüket folyamatos adatgyűjtés, közösségi támogatás és mediálás segíti.
- Olyan intézményrendszer kialakítása, amely nyitott a közösségi megerősítő intézkedésekre, s ennek érdekében roma munkatársak kerülhetnek olyan pozíciókba, ahol alkalmazásuk elősegíti a roma ügyfelek elérését.

- Az iskolákból való lemorzsolódás veszélyének kitett, illetve frissen lemorzsolódott fiatalok hatékony támogatása, megtartása különböző szolgáltatások révén.
- A Józsefváros területén működő oktatási-nevelési intézményekben tapasztalható szegregáció csökkentése, hosszú távon felszámolása, szükség esetén az iskolafenntartókkal együttműködve.
- A kerületi önkormányzati intézmények diszkriminációmentes működésének biztosítása, ennek kapcsán folyamatos visszajelző mechanizmusok kiépítése.
- Olyan Józsefváros kialakítása, amely elismeri és támogatja az itt élő roma közösség kulturális igényeit, beleértve a saját intézmények kialakítását és fenntartását.

Az Önkormányzat köszönetet mond a program elkészítésében közreműködő szakértőknek: Bari Judit, Galyas Éva Klára, Horváth Aladár, Lakatos Kálmán, Szénási Szilvia, Szilvási István. A program végleges szövege nem feltétlenül esik egybe mindannyiuk véleményével, a szakértők között sem volt minden kérdésben egyetértés. Horváth Aladár külön jelezte, hogy nem ért egyet a programmal, a tervezett beavatkozásokat nem tartja elégségesnek.

Az Önkormányzat és a Hivatal részéről Bogdán Adrienn, Horváth Henriett, Iváncsik Fanni, Molnár György és dr. Eröss Gábor vettek részt a program szövegének megírásában. A program tervezetét társadalmi vitára bocsátottuk, ennek során számos olyan javaslat érkezett, melyet beépítettünk a programba.

A beavatkozás területei

1. Az esélyegyenlőséget és társadalmi igazságosságot szakmailag támogató iroda létrehozása
2. Nők esélyeinek megteremtése, fiatal nők és anyák kiemelt támogatása
3. Kultúra és közművelődés
4. Lakhatási szegregáció csökkentése
5. Munkaerőpiaci integráció támogatása
6. Oktatás és nevelés
7. Egészségügy

1. Az esélyegyenlőséget és társadalmi igazságosságot szakmailag támogató iroda létrehozása

A Polgármesteri Hivatal több esélyegyenlőségi területen is referenseket nevezett ki (roma, fogyatékosügyi, gyermekügyi, hajléktalanügyi), és további területe(ke)n is tervezi referens(ek) kinevezését. A hatékony és érdemi működéshez azonban szükség van egy olyan funkcionális hivatali egységre, amely kiszámíthatóan, tervezett költségvetéssel működik, és össze tudja hangolni különböző területek intézkedéseit, működését.

E hivatali egység - röviden **esélyegyenlőségi iroda** - célja és funkciója, hogy a hátrányt elszenvedő társadalmi és lakossági csoportokat különböző eszközökkel segítse az önkormányzat hivatali és intézményi rendszerének teljes egységében. Egy iroda létrehozása számos lehetőséget biztosít a belső, hivatali és intézményi szintű szemléletformálásra, megelőzésre és az elindított programok, intézkedések fenntarthatóságának, fejlesztésének segítésére. Az iroda jó gyakorlatok felkutatásával, eszmecserére, ismeretszerzésre alkalmas platformok kialakításával fogja segíteni az önkormányzat szakembereit és döntéshozóit. Önkormányzatunkban jó példa az ilyen jellegű működésre a Közösségi Részvételi Iroda.

Az esélyegyenlőségi iroda feladatai közé fog tartozni az esélyegyenlőséget érintő kérdésekkel és a program által kijelölt feladatokban elért eredményekkel kapcsolatos kommunikáció a szélesebb nyilvánosság felé. Feladata lesz, hogy segítse elérhetőbbé tenni, integrálni, javítani a szolgáltatásokat a különböző hátrányokkal küzdő emberek számára, és hogy az érintettek közösségeivel, az őket képviselő szakmai és civil szervezetekkel együttműködésben eszközöket találjon és alkalmazzon a hátrányokkal élők kirekesztettségének a felszámolására.

Az esélyegyenlőség elősegítését és a diszkrimináció megelőzését biztosító szempontok és ehhez kapcsolódó ajánlások, tevékenységek érvényesítése hozzá fog járulni ahhoz is, hogy a kerületet érintő aktuális társadalompolitikai kérdésekben jobb, hatékonyabb szakpolitikát és városfejlesztési programokat tudjunk véghezvinni.

Összehangolt és kooperatív megközelítéssel elősegíthetjük a romák és más hátrányos helyzetű csoportok társadalmi befogadását és beilleszkedését. Az elképzelések szerint az iroda része lesz az elfogadandó roma program végrehajtását menedzselő szervezetrész is.

Az iroda jelen programhoz kötődő feladata lesz, hogy biztosítsa a kidolgozandó, majd évente megújítandó intézkedési tervek megvalósításának az operatív kereteit, a szabályszerű adminisztratív végrehajtást és az információáramlást. Összehangolja a szakpolitikai, intézményi és társadalmi elemeket, és biztosítsa az intézkedések beágyazottságát. Rendszeresen vizsgálja felül a célcsoport bevonását, reprezentációját a programokba, vizsgálja meg a hátrányos helyzetű csoportokkal, személyekkel kapcsolatos diszkriminációra vonatkozó panaszokat, bejelentéseket és szükség esetén eljárásokat kezdeményezzen. Az önkormányzat jogsegélyszolgálatát ebben az irányban bővíti.

A roma program megvalósítása során az iroda - a Közösségi Részvételi Irodával és a Józsefvárosi Roma Nemzetiségi Önkormányzattal együttműködésben - ösztönözni tudja a

roma lakosság értékorientált közösségi szerepvállalását, a tényfeltárástól az eredmények értékeléséig.

2. Nők esélyeinek megteremtése, fiatal nők és anyák kiemelt támogatása

Helyzetelemzés

A roma nők társadalmi helyzete jelentős hátrányokat tükröz politikai, gazdasági, szociális és kulturális szempontok alapján a többségi társadalom nőtagjaihoz, de a roma férfiakhoz képest is. A romák esetében a többszörös diszkrimináció is tetten érhető, különösen az alábbi védett tulajdonságok tekintetében: női nemhez tartozás, egészségi állapot, vagyoni helyzet, fogyatékoság, családi állapot, életkor, bőrszín miatt. Ez a gyakorlatban leginkább azt jelenti, hogy a hátrányos megkülönböztetés egy roma személyt egyszerre több tulajdonsága miatt ér pl. a munkaerőpiacon, az oktatásban, valamely szolgáltatáshoz hozzáférés, illetve hozzá nem férés esetében. A roma nőknek az adott kisebbséghez tartozó férfiaktól eltérő előítéletekkel, illetve sztereotípiákkal, és így hozzájuk képest némiképp hátrányos megkülönböztetéssel kell szembenéznük, ami interszekcionális diszkriminációt eredményez.

A roma nők kiszolgáltatottságát elsősorban a képzettség hiánya, a szegénység és a társadalmi kirekesztettségük idézi elő. A gyermekeik jó színvonalú és megfizethető ellátása gyakran nem biztosított, sőt, a szegénységben élő roma nők már a várandósság idején nagyobb kockázatnak, krízishelyzeteknek is fokozottabban vannak kitéve.

Nehéz felszámolni azokat a sztereotip nézeteket, amelyek szerint a gyermekgondozás és más családtagok ellátása, gondozása főként a nők feladata, felelőssége. Az aránytalan gondozási terhek az anyagi helyzettől függetlenül is fennállnak, ami negatív hatással van társadalmi és gazdasági kirekesztődésükre. Különösen nagy teher hárul az egyedülálló nőkre, nemcsak mivel hiányzik egy kereső a háztartásból, de mert bevételeik rendszerint alacsonyabbak is, mint a férfiakéi. Számukra a lakhatás biztosítása is óriási terhet jelent.

A roma nők hozzáférése a munkavállaláshoz, lakhatáshoz, képzésekhez, kultúrához, információs és kommunikációs technológiához a roma férfiakhoz viszonyítva is korlátozottabb, amit fokoz, hogy gyakran anyagi függőségi viszonyban vannak a háztartáson, párkapcsolaton belül. Társadalmi kirekesztettségben és szegénységben élő nők körében rendszerint magasabb a kockázata annak, hogy kizsákmányolás áldozatává válnak. Biztonságuk és védelmük gyakran nem biztosított, a szabad mozgáshoz, illetve a személyes biztonsághoz fűződő joguk gyakorlása korlátozott.

A társadalmi mobilitást megélő, képzett roma nők is számtalan nehézséggel küzdenek a diszkrimináció, kirekesztés és a társadalmi előítéletek miatt. A sztereotípiák elleni küzdelemben gyakran megtörnek, a folyamatos harcba belefáradnak. E nőkre erőforrásként tekintenek: a családjuk számít a (vélt) előnyeikből származó támogatói szerepükre, sőt

segítségükre tágabb közösségük is számít, miközben ők maguk továbbra is küzdenek a társadalmi befogadásért.

A nők helyzetének javítása érdekében a jogegyenlőség elismerése nem elégséges. A hátrányok csökkentését célzó gyakorlati tevékenységek szintjén önkormányzati intézményként a Fókusz Közösségi Tér és a Biztos Kezdet Gyerekház említhető, ezeken kívül szinte kizárólag civil kezdeményezésekkel lehet találkozni. Ez a két önkormányzati intézmény a fentiekben említett feladatokat önmagában nem tudja ellátni, a program egyik célja ezen változtatni.

Javasolt intézkedések

A beavatkozási területek mindegyike érinti a nők társadalmi helyzetét, így az Önkormányzatnak kiemelt figyelmet kell fordítania a bevonásukra, a speciális igényeikre, a férfiakétól eltérő problémáikra a lakhatás, foglalkoztatás, kultúra és oktatás vonatkozásában is. A roma nők társadalmi státuszának tartós javulásához olyan strukturális beavatkozásokra is szükség volna, amely meghaladja a lehetőségeinket. Az Önkormányzat célja, hogy a rendelkezésünkre álló eszközökkel közép- és hosszú távon is hatékony támogatást tudjunk biztosítani a hátrányok leküzdéséhez.

Az esélyegyenlőségi iroda célja lesz, hogy elősegítse a roma, illetve hátrányos helyzetben lévő nők helyzetüket érintő döntések meghozatalába, szempontjaik figyelembevétele alapelveként jelenjen meg minden intézményben, a különböző célcsoportokat célzó intézkedésekben keresztmetszeti szempontként, valamint a programok tervezése, megvalósítása során.

1. Feltérképezés, helyzetelemzés

A változtatás érdekében teendő első fontos lépés, hogy mielőbb adatokat, tényeket gyűjtsünk a kerületben élő roma nők helyzetéről. Bármilyen programba kezdünk, fontos tudni a kiindulási pontokat, hogy hitelesen lehessen mérni a változásokat és az eredményeket. Az önkormányzat ezért **az Önkormányzat releváns intézményeinek, valamint civil szervezetek és közösségek bevonásával megvalósuló részvételi akciókutatásokat kezdeményez.**

Ennek a tervnek része lenne egy kampány a szomszédsági szinten elinduló **részvételi kutatásokról**. Ezek a helyzet- és szükségletfelmérések is segítik az önkormányzatot abban, hogy a (roma) nők részére olyan szolgáltatásokat vezessen be, illetve meglévő szolgáltatásokat fejlesszen olyan módokon, amelyek a valós, aktuális igényekre reflektálnak, **illetve preventív célokat is szolgálnak**, s tegyék mindezt összhangban a szolgáltatás fejlesztéséről szóló önkormányzati koncepcióval.

2. A nők és nőkkel foglalkozó szervezetek részvételének növelése

Az Önkormányzat számos civil partnerséget épített ki, és tervez továbbiakat kiépíteni ezen a területen is. Támogat már működő mintaprogramokat, és további nőszervezeteket és kerületben megvalósítandó programokat tervez. A részvételi költségvetés előkészítése során **kiemelt**

figyelmet fog fordítani arra, hogy a roma nőket támogató vagy a roma nők saját kezdeményezéseit elérjék a felhívásai, a részvételüket is segítő kapacitásfejlesztő segítséget is nyújtson számukra. Az Önkormányzat vállalja, hogy az elérhető szolgáltatások ismertségét kommunikációs kampányok révén is növelje.

3. Női civil ház létrehozása

Fontos cél a kerületben létrehozni a roma nők részére olyan közösségi teret, ahol igény esetén segítő szolgáltatásokhoz, képzésekhez férhetnek hozzá, anélkül, hogy életüket, családjukat be kellene mutatniuk, karriertervvel kellene rendelkezniük vagy adósságrendezés mellett elkötelezni magukat. Egy úgynevezett **női civil ház** létesítésével, amely az önkormányzat középtávú célja. A koncepció kidolgozása és az esetleges vezetők megtalálása 2024-es évben elkezdődik. Ehhez külsős szakértőket kíván bevonni az önkormányzat. és hosszú távú működésének biztosításával számos már létező jó gyakorlatot és mintaprogramot fog behívni a kerület. Legalább az első mintaprogramot még a helyiség megnyitása előtt fogja megvalósítani az Önkormányzat. A cél, hogy a roma és hátrányos helyzetű vagy segítségre szoruló nők ne kizárólag projekt alapon, időszakosan legyenek a civil szervezetek által megközelítve, programokba bevonva. Cél az is, hogy nőket támogató, segítő civil szervezeteken és szakembereken keresztül biztosítson olyan szolgáltatásokat, melyek jelentősen javíthatnak élethelyzetükön, mentális állapotukon; kikapcsolódást és fejlődési lehetőséget nyújtanak; illetve elindíthatnak a közösséget is erősítő folyamatokat.

A kötetendő megállapodások értelmében az Önkormányzat eszközeinek, (itt gondolunk az önkormányzati infrastruktúrára és személyzetére) igénybe vételével e szervezetek és szakemberek fogják lehetővé tenni, hogy a nők bekapcsolódhassanak és rendszeresen elérhessék ezeket a szolgáltatásokat. A női civil ház működése során központi cél a hátrányos helyzetű roma nők bevonása, az alacsonyküszöbű² elérés hangsúlyozása. Tevékenysége során együttműködik a már létező Fókusz Közösségi Térrel. Kifejezett célja a létrejött intézménynek, hogy a roma nők közösen tudjanak együtt dolgozni más szociokulturális helyzetű nőkkel, illetve, ha ezen intézmény jó gyakorlatokat tud létrehozni, annak továbbvitele más intézményben is elengedhetetlen. Ugyancsak nem szociális gondozást és családsegítői alapszolgáltatásokat fog e ház nyújtani - viszont az intézményi hálóval szorosan és szakmailag együttműködve ezek számára is elérési pontot fog biztosítani.

Egy ilyen házzal egyszerű láthatóvá tenni, az utcáról is elérhetővé tenni a nőszervezetek szolgáltatásait. Célunk elérni azokat a nőket, akiknek nincsenek kapcsolataik az ellátórendszerrel, akik nem ismerik a nőszervezeteket, hogy így előzetes kapcsolat nélkül is megtalálhatóak és elérhetőek legyenek számukra azok a segítségek, amelyek valóban reagálnak az ő problémáikra, szükségleteikre; s hogy ezeken keresztül utat találjanak az önkormányzat intézményeihez is, ezzel segítve hozzáférésüket a közszolgáltatásokhoz.

² Az alacsonyküszöbű kifejezés nem minőségre, hanem arra utal, hogy a szolgáltatást végzők nem támasztanak magas belépési követelményeket az igénybe vevőkkel szemben.

Emellett szükség van olyan **alacsonyküszöbű szolgáltatások** bevezetésére, melyek biztosítják, hogy **krízisben** lévő nők gyorsan és hatékonyan, **anonim módon** is tanácsadáshoz, segítséghez jussanak. E szolgáltatások kiépítésében az önkormányzat támaszkodni szeretne a területen szakértelemmel rendelkező civil és egyházi szervezetekre is.

A civil házban a következő szolgáltatásokat, programokat kívánja megvalósítani az Önkormányzat:

- **„Biztonságos tér” kialakítása**, egy olyan 24 órában elérhető hely erőszak áldozatainak, ami nem része a jelzőrendszernek (gyámhatóság, családvédelem, rendőrség, áldozatvédelem, stb.), ilyen kérdésekkel foglalkozó civil szervezetekkel együttműködésben. Itt baj esetén azonnali segítséget kérhet. Nem kötelező elmondania mi történt vele, de telefonálhat, hogy elérjen pl. segélyvonalat, rendőrséget, bizalmas családi, baráti segítőt, orvost, ügyvédet, munkahelyét. Zavartalanul várakozhat, vagy tanácsot kérhet, ha nem tudja mit kell tennie, kihez forduljon.
- A **gyerekvigyázó szolgálat** tagjainak a felkészítését az önkormányzat elősegíti a dadusok, dajkák képzésén keresztül. A szolgáltató személy számára ez lehet jövedelemkiegészítés is, az anya kiválasztja a bizalmi-felkészült személyt, akár szomszédsági szinteken is megoldható. Az önkormányzat rész-támogatást nyújt az anyák részére a szolgálat kifizetéséhez. Célunk a munkavállaló nők, egyedülálló szülők 17 óra után is elérhető segítséget kapjanak.
- **Képzések, programok** a következő témákban:
 - Foglalkoztatást, jövedelem teremtést segítő, vállalkozásfejlesztés
 - Rekreáció-sport, egészség kultúra és reprodukív egészség
 - Tudatos családtervezés, felelős gyermekvállalás
 - Ismereteket, és kiadványok terjesztése iskolai szegregációról, antidiszkriminációról
 - A nők elleni erőszakról, a láthatatlan munkáról, társadalmi szerepek és egyenlőség témák (családon belüli szerepe a nőknek, generációk eltérő szerepe, határok, énhatárok, stb.)
 - Ismeretek a kerület intézményeinek működéséről és szolgáltatásairól
 - Önszerveződést segítő programok indításának támogatása - szomszédsági, szülői munkaközösségi szinteken
 - Kortárs felkészítés fiatal nőknek (abortusz, korai terhesség, szexuális zaklatás, randi-erőszak, stb.).

4. Élelmiszercsomag osztása szegénységben élő várandós nőknek

Az Önkormányzat a szegénység okozta egészségi kockázatok és a **méhen belüli éhezéssel megelőzésére**, a létminimum alatt élő, várandós kismamák részére tartós **élelmiszer-segély szolgáltatást** fog biztosítani. 2023 decemberétől kezdve terhes vitaminokat is tartalmazó csomagokat fog osztani a JSzSzGyK.

5. A Fókusz Közösségi Tér bővítése

A Fókusz Közösségi Tér bővítése azért szükséges, mivel jelenleg a Magdolna utcai helyiség befogadóképessége kevés, fontos lenne ennek bővítése. Ezzel párhuzamosan a személyi kapacitások növelése is fontos, mindez nem összevonva a női civil házzal.

3. Kultúra és közművelődés

Helyzetelemzés

A kulturális és közművelődési szolgáltatásoknak és a közművelődés lehetőségeinek, tereinek a megteremtése, az alkotó- és előadóművészek, valamint szervezeteik támogatása, a kerületi romák kulturális örökségének védelme, és a józsefvárosi lakosság romákkal közös történetét is feltáró és bemutató munka és infrastruktúra intézményi háttérének megteremtése, továbbá a közel húszezres nagyságú kerületi roma lakosság körében a közösségi és társadalmi részvétel lehetőségeinek a megteremtése önkormányzatunk egyik kiemelt közfeladata.³ Ezért az Önkormányzat célja, hogy hosszú távon hozzájáruljon a kerületben a roma közösségek kulturális hozzáféréseinek növeléséhez, valamint elősegítse a roma kulturális és művészeti tartalmak folyamatos jelenlétét Józsefváros életében. Jelenleg a kulturális és közművelődési közszolgáltatások kielégítő szintű elérését a roma lakosság körében korlátozza, hogy a roma szervezetek által működtetett kulturális színterek és intézményeik egy része megszüntetésre került, a meglévők viszont nem rendelkeznek megfelelő kondíciókkal.⁴ Valamint a roma közösségen belüli, generációk közötti párbeszéd is elmarad, a kerületi romák az összetartozást erősítő, rendszeres közösségi és alkotói élményekben alkalmanként részesednek.

A fentiek értelmében megállapítható, hogy Józsefvárosban a roma lakosság sem az amatőr, sem pedig a professzionális művészeti és alkotótevékenységhez nem rendelkezik alkalmas technikai háttérrel és funkcionálisan jó feltételekkel rendelkező modern kulturális-közösségi térrel. A meglévő kevés befogadóhelyet működtetőknek szűkösek a lehetőségeik, így a kerülethez kötődő progresszív, kortárs alkotók nem tudnak rendszeresen megmutatkozni, sem pedig alkotói közösséget formálni a rendelkezésre álló egy légtérű, kis alapterületű ingatlanokban. A hiányosság a másik, befogadói oldalról szemlélve is tetten érhető: a nagyközönség számára az „utcáról” nem lehet folyamatosan, rendszeresen elérni helyben a roma kultúrát, annak értékeit ápoló, bemutató helyszínt, a támogató, a művelődni vágyókat befogadó és találkozási pontokat is biztosító közösségi helyet.

³ Az Önkormányzat 2023. júniusában elfogadta a részvételi koncepciót, amely szintén az említett célokat tűzi ki maga elé, miszerint a kerület állampolgárainak részvétele, beleszólása elengedhetetlen az önkormányzat működésében.

⁴ A kerületi fenntartású közösségi ház, a Kesztyűgyár célja a kerület lakosságának kulturális reprezentációja, amit magas színvonalon lát el, és bár sok roma tematikájú programnak ad otthont, nem célzottan a roma kulturális értékeket reprezentáló intézmény. Kerületünkben található a főváros Romano Kher Budapesti Roma Művelődési Házának egyik telephelye, a Napház is, akikkel az Önkormányzat együttműködik, ám a jelentős kerületi lakosság indokolttá teszi egy kerületi, roma fókuszú intézmény létjogosultságát.

A fenti hiányosságok miatt a kerületi kultúrpolitika egészének a fejlődése is akadályozott, a romák részéről a közművelődés eszközei csak korlátozottan érhetőek el és a kultúra közvetítő szerepe kevésbé tud érvényesülni a kerületben. Ebből adódóan az oktatás és a társadalmi integráció ügye is további hátrányokat szenved el, hiszen az iskolai és területi szegregáció mellett a társadalom más tereiben sem adódik lehetőség egymás értékeinek megismerésére, találkozásokra. Mindez a helyi társadalmi és közösségi kohéziót gyengíti és növeli az együttélés nehézségeit.

Eddigi intézkedések

Jelenleg dedikált intézmény hiányában az alábbi időszakos közművelődési szerződések és kulturális szolgáltatókkal kialakított alkalmi partnerség útján igyekszünk teljesíteni a feladatokat, amiket különböző programok keretében egyelőre csak részben tudunk ellátni:

- Közművelődési szolgáltatás keretében 2021 októbere óta a Roma Parlament - Polgárjogi Mozgalom működteti a Bura Károly kiállító termet a Kőfaragó utcában, valamint 2023 óta az Üllői út 58 alatti kiállítóhelyet, közösségi teret és jogvédő központot (utóbbit a Roma Parlament Egyesület, a Fővárosi Önkormányzat és a Józsefvárosi Önkormányzat által kötött háromoldalú megállapodás alapján).⁵
- A Józsefvárosi Roma Önkormányzattal kötött megállapodás értelmében rendezvényterem áll rendelkezésre a Vajdahunyad utcában.
- Az elmúlt két év során lebonyolítottuk a *Téri dallamok*, a *Cigányzene* és a *Cigány Zenészek Éjszakája* elnevezésű eseménysorozatot, ahol főként, de nem kizárólag, hagyományos cigány zenei előadóknak biztosítunk alkalmi megjelenést. A rendezvények szervezői rámutattak arra, hogy a kerületben csak időszakosan, illetve alkalmi jelleggel lehet fellelni zenei, illetve más roma előadó művészeti produkciókat.
- Az önkormányzat a Karácsony Sándor Közalapítvány kezelésében 2022-ben alapított, Balogh Lajos⁶ nevét viselő programban 10 és 30 év közötti fiatal művészeknek, művésznövendékeknek biztosít ösztöndíjakat és mentor támogatását. 2022-ben 30 fő jutott egy éven át támogatáshoz, a 2023-2024-es tanévben összesen 28 fiatal fog kapni megemelt ösztöndíjat. Ezenkívül bevezetünk egy új ösztöndíj kategóriát, ami 30 feletti roma művészeknek szól, az első meghirdetett alkalommal 8 művész számára teremt lehetőséget a pályázat.
- A Kesztyűgyár Közösségi Házban számos program keretében teszünk erőfeszítéseket arra, hogy a fiatalok, gyermekek részére főként a tehetséggondozás és fejlesztési célokat segítő foglalkozások és szabadidős tevékenységek elérhetőek legyenek.

⁵ A kerület előző vezetése 2016-ban kiürítette és egy roma kulturális és oktatási központ céljából az államnak átadta a Roma Parlament és a Phralipe közös Tavaszmező utcai székházát, az épület azóta is üresen áll. Józsefvárosi jelenlegi vezetése mintegy kompenzációként és gyors megoldásként lépett.

⁶ Balogh Paci Lajos, 2020-ban, a Covid-19 járvány alatt bekövetkezett halálakor Józsefvárosban volt önkormányzati képviselő (2019-2020 között). Az ösztöndíj a tragikusan fiatalon elhunyt autentikus zenész és együttes vezető emlékéét is őrzi.

- A FiDo is széles kulturális-közösségi programkínálattal várja a józsefvárosi, elsősorban a környékbeli, Magdolna-negyedi (nagy számban roma) fiatalokat. Ilyen volt, sok más mellett a roma rap-verseny is.

Javasolt intézkedések

1. Önálló roma kulturális intézmény

A roma kulturális és művészeti tartalmakkal nem kizárólag a roma kultúra értékei iránt érzékeny és befogadó több ezer fős közönséget kell elérni. A párbeszéd generálása, az összetartozás, a közösségi élmények biztosítása lehetőség a kulturális megújulásra és az értékek kölcsönös elismerésére. Az előítéletek csökkentését és a társadalmi kohéziót is formáló helyi kultúrpolitikát kell kialakítanunk.

Tapasztalataink szerint a valódi változások eléréséhez, a roma lakosság közösségi-társadalmi részvételének fejlesztéséhez a nemzetiségi politika nem kielégítő, több okból is szükséges egy tágabb értelmezési keret. Olyan helyi kultúrpolitikát kell folytatnunk, alakítanunk, amely – a közművelődési koncepcióval összhangban – a kerület lakossága mellett az idelátogatók számára is színvonalas kulturális szórakozást, minőségi művelődési szolgáltatásokat kínál, bemutatja Józsefváros multikulturális jellemzőit, roma kulturális – épített, tárgyi és szellemi – örökségét és a helyi *kulturális, közösségi alapú gazdaságfejlesztést is előreviszi.*

Elsődleges feladatunk, hogy olyan intézményi kereteket biztosítsunk, amelyben a romák művelődő közösségei saját maguk is generálói és felelősei lehetnek a kultúra, a művészet közvetítő erejére és integráló hatására építő folyamatoknak. Az Önkormányzat vállalja, hogy intézményi hálózatában létrehoz a romák közösségi kulturális értékeit, hagyományait ápoló, gyűjteményeit bemutató közművelődési és kulturális közszolgáltatások helyét és biztosítja a szakértelmet és a szoros együttműködést az önkormányzat közművelődésért felelős más intézményeivel. **Ez önálló, nem a meglévő intézmények alá rendelt, önkormányzati roma kulturális- közművelődési intézmény létrehozását jelenti.** Ez az autonóm módon működő, hiánypótló intézmény a feladatainak nagyobb részét kitevő kulturális tevékenység mellett oktatási-képzési, közösségi és esélyegyenlőségi funkciókkal is rendelkezik.

Az intézmény **módszertani központ funkcióját** is betölti, felvállalja a kulturális nevelést-oktatást és a helyi kultúrpolitika fejlesztését támogató és a kultúra, közművelődés területeken tudományos, kutató munkák elősegítését. A létesítmény közösségi és alkotótér, így megjelennek majd a közművelődés különböző formái, mint színház, koncert, a közterületi kulturális programok, fesztiválok szervezési feladatai. Ezen felül támogatja a Múzeum és közgyűjtemények, könyvtár, szakmai műhelyek, tudományos kutatás és tematikus diskurzusok, kiadványok megvalósulását. A roma kulturális célokkal és eszközökkel rendelkező civil szervezetekkel, az alkotókkal és előadó-művészeti szervezetekkel, a romák művelődő közösségeivel rendszeres kapcsolatot épít, támogatja a fejlődésüket.

Az intézmény létrehozásának előkészítését a program még ebben a ciklusban javasolja elkezdni. A többlépcsős folyamat első lépéseként egy három-öt fős szakértői munkacsoport,

az önkormányzat felkérésére kidolgozza az intézmény alapfunkcióit. Az intézmény koncepciója tehát még formálódik: művelődési ház, közművelődési, kulturális, oktatási, nevelési és szabadidős tevékenységek végzésére szolgáló nyitott létesítmény és az intézmény szerves részét képező módszertani központ szerepel az előzetes elképzelésekben. Az intézmény, szolgáltatásainak és programjainak tartalmi és formai elemeit, a feladatok ellátásához szükséges végzettségeket és szakértelmet is a szakértői munkacsoport fogja meghatározni.

A munkacsoport az önkormányzattal közösen határozza meg az üzemeltetés formáját. A helyszín kiválasztása, a költségek tervezése az önkormányzattal szoros együttműködésben történik. A létesítmény koncepciójának kidolgozásával párhuzamosan elkezdődik a szolgáltatási formák, programelemek kipróbálása, bevezetése a lakosság körében, illetve a minőségi kulturális és művészeti és tudományos tartalmak generálása, a meglévők felkutatása.

A roma program végrehajtását a korábbiakban tárgyalt esélyegyenlőségi iroda létrehozásáig a **romaügyi referens koordinálja**. Az intézmény létrehozásáig pedig az önkormányzati struktúrában biztosítunk **roma kulturális szervező, menedzser feladatkört ellátó szakember(ek)e)t** is. A létesítményt kidolgozó munkacsoport munkáját is összehangolja, összekapcsolja az önkormányzati struktúrával. A helyi kulturális és közművelődési feladatok ellátását és a szakmai keretet biztosító létesítmény fejlesztését és a kapcsolódó humánerőforrás fejlesztését számos módon segíti elő az önkormányzat.

2. Az identitás ápolása, kulturális reprezentáció és értékközvetítés támogatása a kultúra és közművelődés eszközeivel

- Az önkormányzat **közösségi tereket, illetve kedvezményesen bérelhető helyiségeket és támogatást is biztosít a kulturális kezdeményezések**, közösségi programok és a helyi – profi és amatőr – művészek számára. Szeretnénk elérni, hogy a roma kulturális reprezentációt növelő programok, kezdeményezések is megjelenjenek a kedvezményes helyiségbérlők körében, akik civil szervezetek mellett lehetnek kezdeményező csoportok és egyének is. A kerületben másra nem hasznosítható, üres üzlethelyiségeket, kis tereket szeretnénk megtölteni olyan programokkal, bemutatókkal, esetleg alkotó műhelyként, amelyek ingyenesen fogadják a látogatókat, illetve aktívan bevonják a kerületi lakosságot a szervezett programokba.
- A kerületben a **romák köztéri reprezentációja** a lakosságon belüli arányukhoz és a helytörténeti jelentőségükhöz képest is gyér, szükségesnek tartjuk ezen változtatni. Az **emlékhelyek**, és **emléktáblákon túl utcanevekkkel, köztéri alkotásokkal**, megemlékező, népszerűsítő alkalmakkal, helytörténeti ismereteket bemutató eseményekkel is. A 2023-as közösségi költségvetésben a józsefvárosiak szavazatával nyert a **“Setét Jenő emlékpad”** terve, amely hamarosan megvalósul. Ilyen, és ehhez hasonló kezdeményezésekre a jövőben is számítunk.
- A helyi emlékezet-politika és közművelődést támogató programok részévé tettük a jeles roma napokat, mint a nemzetközi roma nap, április 8., a roma holokauszt nemzetközi emlékeztének napja augusztus 2. A roma nemzetiségi önkormányzatokkal és

intézményeikkel kerületi és fővárosi szinten is együttműködünk a kapcsolódó események szervezésében.

- Az Önkormányzat vállalja a **Balogh Lajos művészeti ösztöndíj és mentor programban** támogatásban részesülők **számának bővítését**, valamint az ösztöndíj kiterjesztését magasabb korhatárral képzőművészek, irodalmárok, előadó-művészek számára, vagy kiegészíti más ösztöndíj lehetőségekkel, mely **30 év feletti művészeket is támogat**.
- Létrehozunk egy a roma gyermekek tehetség-gondozását segítő új **hangszer vásárlását és javítását támogató alapot**. A világhírű Rajkó zenekar karmestere és művészeti vezetője a kerület lakója volt és élete nagy részét a fiatal cigány zenészek zenei nevelésének szentelte.
- Folytatjuk és rendszeressé tesszük a **köztéri, roma tematikájú művészeti események** szervezését, lebonyolítását.
- A roma kulturális és közművelődési programokat működtető, intézményfenntartó **civil- és nonprofit szervezetek éves működési támogatását kezdeményezzük**, és a városrész költségvetésében önálló soron szerepeltetjük (kizárva ugyanakkor a kettős pályázás lehetőségét), amennyiben éves programjuk bizonyíthatóan el tudja érni a kerületi lakosságot és az intézményeket, hozzájárulnak a kerület kulturális és közművelődési feladataihoz.
- Az önkormányzat továbbra is figyelmet fordít a legkisebbek kulturális nevelésére és **ingyenes közművelődési alkalmakat teremt a kisgyermekek és családjaik részére**.
- Az önkormányzatoknak az iskolákban nincs hatásköre, azonban az iskolás korúakat nevelő kerületi családokat meg tudjuk szólítani. Nonprofit szervezetek közreműködésével, támogatásukkal **az iskolás korúak bevonására, köznevelésének támogatására iskolán kívüli programokat, alkalmakat teremtünk**. A megfelelő korosztályos roma kulturális és művészeti tartalmakat, például színház és más előadó-művészeti programokat, nemzetiségi ismereteket átadó játékos foglalkozásokat elérhetővé teszünk.
- Józsefváros fontosnak tartja a független média, a **civil média** kerületi megjelenését, ezért a létrehozandó új intézmény keretei között **pályázati úton támogatja** azokat a nonprofit kezdeményezéseket, amelyek vállalják, hogy kerületi vonatkozású Internetes média tartalmakat gyártanak a kerületi lakosság részére. Hosszú távon vizsgáljuk annak a lehetőségét, hogyan támogathatunk független kerületi szervezetet internetes roma rádió, esetleg televízió elindításában. Távlati célként kerületi **roma média, esetleg egy szaklap megalapításához is támogatást** nyújthat az önkormányzat, az önálló kulturális létesítményen belül.

3. A kerület fesztiválpolitikájának és a kulturális-közösségi alapú gazdaságfejlesztésének roma vonatkozása

Az Önkormányzat célja, hogy Józsefváros a sokszínűségét, a multikulturális jellemzőit a kerület előnyére tudja fordítani. Ezért szeretnénk a kerület fesztivál-politikáját és köztéri

eseményeit a kulturális-közösségi alapú gazdaságfejlesztés részeként is továbbgondolni. Ennek elérése érdekében az Önkormányzat a következőket vállalja:

- Köztéri események szervezése, lebonyolítása

Kevés nyilvánosságot kapnak a kerület életében a józsefvárosi kötődésű aktív képzőművészek, filmes alkotók és írók-költők is. Szeretnénk folytatni a kerületben működő szabadidős-közösségi és vendéglátóhelyek bevonásával, **több helyszínen megrendezhető fesztiválok, köztéri események sorozatát** és a zenei vonalat is kinyitni, illetve elmozdulni az ösztönzési vagy tematikus fesztiválok, köztéri rendezvények irányába is.

- Projekt és helyiségbérlés támogatás

A józsefvárosi előadóművészek társadalmi presztízsének és nemzetközi hírnevének a megőrzését szolgáló, szakmai segítséget nyújtó, roma kulturális és művészeti tartalmakat közvetítő kezdeményezéseket az önkormányzat támogatni kívánja a meglévő támogatási eszközeivel, mint **kedvezményes helyiség bérlése, projekt támogatás**.

4. Gazdasági előrelépés és foglalkoztatás

Helyzetelemzés

Az Önkormányzat az iskolai lemorzsolódás miatt szakma nélküli és a középiskolai oktatásba el sem jutó hátrányos helyzetű fiatal felnőttek részére esélyt kíván teremteni motiváló támogatásokra a szakmaszerzést biztosító képzések igénybeviteléhez. Ez megjelenik akár, mint saját intézményében felkínált gyakorlati hely, illetve olyan életvezetési tanácsadásban is, amely segíti ezen fiatalokat elindulni az általuk választott úton. Kiemelten törekszik figyelmet fordítani a női munkaerő speciális igényeire.

Az Önkormányzat szolgáltatásai, tervezetei jelenleg főként a szociális, kulturális és antidiszkriminációs törekvéseiben tekintik kifejezett célcsoportnak a roma lakosságot. Ugyanakkor törekszik arra, hogy legyenek roma munkavállalói, többek között jelenleg is fut a roma gyakornoki program, amelynek legfőbb célja a kerületi roma lakosság munkaerőpiaci versenyképességének növelése. Az Önkormányzat intézményeiben, a bölcsődékben, óvodákban, szociális ellátó intézményekben is dolgoznak roma munkavállalók, ám elsősorban a magasabb iskolai végzettséget igénylő munkakörökben alacsony az arányuk. (Az Önkormányzat természetesen nem tartja nyilván, hogy munkavállalói közül ki a roma. A fenti megállapítás kizárólag a munkavállalók saját deklarációján alapul.)

Ahogy a JEP is állítja, az Önkormányzat szolgáltatásaihoz gyakran nem jutnak el a leginkább rászoruló közösségek, a potenciális roma igénybevevők célzott toborzásához szükség van arra, hogy roma munkatársakkal dolgozzon az Önkormányzat.

A kerületi lakosság körében aránytalanul magas a gyermeküket egyedül nevelő anyák száma. A nők, köztük a roma nők munkaerőpiaci esélyei beavatkozás nélkül nem fognak javulni. A gyermekeik esélyei csak szociális támogatásokkal nem növelhetőek, a magasabb és biztos jövedelem az, ami a nők és családok társadalmi mobilitását lehetővé teheti.

Javasolt intézkedések

Az önkormányzat, mint foglalkoztató magára nézve is **vállalásokat tesz, miszerint a betöltendő álláshelyekhez szükséges kompetenciákhoz, végzettségekhez, a közigazgatásban szükséges képesítésekhez való hozzájutást segítse megszervezni a romák részére. Állás pályázataiban tudatosan felhívja a figyelmet arra, hogy roma álláskereső is jelentkezzenek az adott pozícióra.**

Az Önkormányzat 2023-ban indított gyakornoki programja az említett törekvések eléréséhez eszköz. Ezt a programot félévente megújítja és fokozatosan bővíti a gyakornoki állások körét a hivatalban és az intézményeiben diploma előtt álló fiatalok részére. A roma foglalkoztatottak arányát nem csak a romák és nem romák közötti esélyegyenlőség előmozdítása, de az egyenlő bánásmód és egyenlőségi szempontok is indokolják. A képzettség és képesítés terén fennálló különbségek csökkentésére képzési, átképzési, betanulási lehetőségeket kell biztosítani.

A foglalkoztatási lehetőségek bővítésére alkalmas forma lehet a szociális szövetkezet, aminek létrehozására érkeztek javaslatok az önkormányzathoz. Az önkormányzat maga nem kíván ilyen szövetkezetet létrehozni, de a hátrányos helyzetű munkavállalók foglalkoztatását elősegítő külső kezdeményezés esetén megkeresi a legjobb lehetőségeket foglalkoztatási célú szociális szövetkezetet létrehozásának támogatásához.

A romák a vállalkozói, kisvállalkozói, iparos és szolgáltató szektorban is rendelkeznek potenciállal. A piaci esélyeiket csökkenti, hogy többnyire nem rendelkeznek elegendő kezdőtőkével a kezdeti kockázatosabb időszakokra, illetve nem tőkeerősek egy már működő vállalkozás fenntartásához, valamint nem hitelképesek. Erre megoldási javaslatként az Önkormányzat szakmai segítséget biztosít a közbeszerzési eljárásokban való részvétel adminisztratív teendőinek elsajátításához.

Az Önkormányzat vállalja, hogy

1. A magán és az önkormányzati álláslehetőségek a jelentős hátránnyal indulók részére is elérhetők legyenek
 - A Józsefvárosban aktív nagyobb gazdasági szereplőkkel az Önkormányzat egy **charta** aláírását kezdeményezi, mely megerősíti a kerületben székhellyel rendelkező cégeknek, vállalatoknak a munkaerőpiaci diszkrimináció elkerülése iránti elköteleződését.
 - Az Önkormányzat célul tűzi ki, hogy **növeli** a polgármesteri hivatalban és az önkormányzat intézményeiben, cégeiben dolgozó **roma munkatársak arányát**.
 - Megváltozott munkaképességű, fogyatékossgal élő személyek - köztük romák - elhelyezkedését segíti elő, a kerületben működő rehabilitációs foglalkoztatásban részt vevő cégeknél, szervezeteknél.

- A kerületi intézményekben elérhető számú **házi gondozói, valamint dajka** álláshelyek alapján foglalkoztatással összekapcsoltan szervez meg **képzéseket**, és a már meglévő ilyen tevékenységeket propagálja, erősíti.
 - Kiemelt figyelmet fordít a tartósan munkanélküli, illetve megváltozott munkaképességű cigányzenészek jövedelem szerzését biztosító programokra. Szervez átképzési támogatásokat és szakmaszerző tanfolyamokat a tartósan munkanélküli, illetve a pályaelhagyó cigányzenészeknek.
 - A Józsefvárosi Roma Gyakornoki program keretében megvalósulnak antidiszkriminációs képzések.
2. Bővíti a roma lakosság munkaerőpiaci esélyeinek növeléséhez szükséges készségek, képesítések elsajátításának a lehetőségeit
- Az Önkormányzat törekszik saját intézményeiben **gyakorlati képzőhelyeket biztosítani** kerületi kötődésű roma tanulók, hallgatók számára cégekkel való megállapodás keretében.
 - Támogat olyan **képzéseket, tanfolyamokat, amelyek a távmunkában, otthonról végezhető munkákban, önfoglalkoztatásban érdekeltté és versenyképesé teszi** az érettségizett, és a középiskolából lemorzsolódott fiatal romákat. Törekszik a pályakezdő és a munkaerőpiacról hosszabb ideje kiszorult (roma) nők szakmához jutása érdekében olyan képzések kerületbe szervezésével, amelyek elhelyezkedésüket segítik.
 - Támogatja olyan szakképző programok indítását, amelyek a **zöldgalléros⁷ foglalkoztatásba való belépéshez segítik a roma fiatalokat**. A roma fiatalok tömegével szorulnak ki a középiskolákból, az aktív korúak a hagyományos munkaerőpiacról. Klímaváltozással, fenntarthatósággal, vagy megújuló energiákkal foglalkozó szakemberek képzését segítő „zöld iskola” Józsefvárosba vonzása a kerület teljes lakosságának a munkaerőpiaci előnyeit szolgálhatja, hiszen munkaerőpiaci átrendeződés zajlik. Az önkormányzat ezzel is hozzá tud járulni az európai klíma célok eléréséhez, ami egyúttal azt is jelenti, hogy számos forrást, támogatást kérhet el a fejlesztési elképzelések megvalósításához. Nem csak képzési, de a kapcsolódó munkahelyek és vállalkozások fejlesztése vagy bevonása, esetleg a józsefvárosi lakosság versenyképessége terén is. A megszerzett tudás, képesség, ha máshol talál munkára, akkor is a kerület családjait juttatja előnyökhöz, és a kerületi lakosság társadalmi mobilitását segíti elő.
3. Támogatja a vállalkozásokat, jövedelem-teremtő kezdeményezéseket a roma lakosság körében
- **Inkubátor-ház** jellegű segítségnyújtást hoz létre. Pályázati tanácsadás, irodai szolgáltatások, üzleti, adózási ismeretek, jogi tanácsadás elérése. Vállalkozói fórum szervezése, alakuló egyesületük, klub támogatása, ahol többek között fejlődhetnek, megoszthatják tapasztalataikat és új projekteket generálhatnak.

⁷ Olyan foglalkozások, amelyek a környezetet, mint iparágat helyezik fókuszba (pl. fenntarthatóság, a globális felmelegedés, természetvédelem)

5. Lakhatás

Helyzetelemzés

A Józsefvárosi Önkormányzat lakhatási problémáival több stratégiai dokumentum is foglalkozik: a 2020-ban elfogadott [Gazdasági Program](#), az évenként frissülő [Lakásgazdálkodási terv](#) és a [Józsefvárosi Esélyegyenlőségi Program](#) (JEP). A Gazdasági Program megállapítása szerint, melyet a 2023. évi Lakásgazdálkodási terv is idéz: *„Józsefváros egyik legnagyobb problémája a lakhatási szegénység. Ennek következményei nem állnak meg a rossz minőségű lakásoknál, sok más társadalmi problémának is okozói: szegregátumok kialakulása, rossz egészségügyi helyzet, olyan óvodák és iskolák létrejötte, ahonnan a magasabb társadalmi státuszú szülők másik kerületbe viszi gyermekeiket.”*

A 2011-es népszámlálás szerinti szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek egy része azóta megszűnt, de továbbra is szegregációval veszélyeztetett területnek számítanak az Orczy és a Magdolna negyed egyes részei. A Diószegi utca középső részén elhelyezkedő lakókörnyezetben különösen magas a rossz állapotú, romos lakások aránya. A Losonci, a Magdolna és az Orczy negyedben az alacsony iskolai végzettségűek aránya jelentősen magasabb, mint a kerület más részein. Olyan megoldásra van szükség, amely felszámolja a szegregációt, méltó lakáskörülményeket teremt a lepusztult házakban élők, köztük sok roma számára, ugyanakkor nem szorítja ki az ott élőket a környékről.

A józsefvárosi bérlakás állomány jelentős része rossz műszaki állapotú, gyakoriak a hibák, javítási igények. A Lakásgazdálkodási terv részletesen ismerteti ezeket a problémákat, az elvégzendő feladatokat, ezeket itt nem szükséges megismételni. Ezen túl a JEP kiemeli a földszinti lakások vizesedésének kérdését is.

A Lakásgazdálkodási terv fontos eleme, hogy az Önkormányzat fejlesztési erőforrásait a korábbiaknál sokkal nagyobb mértékben fordítja az Önkormányzat saját tulajdonú bérlakásainak jobb állapotba hozására. Legrosszabb állapotú, megfelelő lakhatást biztosítani nem tudó épületeit lebontja, a telkek egy részének értékesítése révén szerzett bevételekből pedig pótolja a többi épület több évtizedes felújítási elmaradását.

Az Önkormányzat alapvető törekvése a társadalmi sokszínűség fenntartása, az egyes kerületrészek közötti különbségek csökkentése. A kerület fejlesztését nem a szegények kiszorításával, hanem élethelyzetük javításával kell elérni. Józsefváros egysége a sokszínűségben rejlik. Az Önkormányzat célja ennek megtartása, támogatása, fejlesztése. Ezek a stratégiai célok egyben a roma program lakhatási céljai is.

Tekintettel arra, hogy az önkormányzati bérlakások lakói között magasabb a romák aránya, mint a társasházakban, a kerületi roma lakosság számára kedvező fejlemény, hogy a lakásgazdálkodás előtérbe helyezi az Önkormányzat saját tulajdonú bérlakásainak jobb állapotba hozását. A kerület bérlakásaiban élő roma lakosság számára fontos, hogy ez a folyamat a következő években is folytatódjon és következetesen valósuljon meg.

Tapasztalati beszámolók szerint, a kerületben élő vagy költözni vágyó roma lakosság a magán lakáspiaci szektorban gyakran találkozik diszkriminációval a főbérlők részéről. Nehezebb romaként albérletet találniuk akkor is, ha lakbér vagy a kaució kifizetése nem jelentene problémát. Gyakran így tovább tart albérletet találniuk, vagy akár többet is kell érte fizetniük.

Javasolt intézkedések

1. A lakhatási körülmények javítása mellett az Önkormányzat továbbra is prioritásként kezeli a szegregáció csökkentését, felszámolását.

- A lakásmobilitás biztosítása érdekében **továbbra is sokcsatornás lakáspályázati rendszert működtetünk**, amely a lakáshoz jutás mellett hangsúlyosan alkalmazza a minőségi csere eszközt is. Ehhez részben csatolással, részben (elsősorban használt) lakások beszerzésével **bővíteni szükséges a kétszobás, vagy nagyobb lakások állományát.**
- Folytatódik a vagyongazdálkodási terv és a lakásprogram következetes végrehajtása, ennek keretében a 21. század követelményeinek megfelelő módon nem felújítható lakások megszüntetése és a többi bérház, valamint az **üres lakások felújítása.**
- A **Diószegi utca legkritikusabb szakaszának (18-28) rehabilitációja** során fontos, hogy a bontások mellett minél több bérlakás maradjon meg a területen. Ugyanakkor javítani kell a meglévő bérlakások minőségét is, aminek fő eszköze a kisméretű, gyakran szoba-konyhás lakások csatolása és komfortosítása. A városrehabilitációs beavatkozások során elengedhetetlen a **helyben élők átfogó tájékoztatása és részvételük a döntési folyamatokban.**
- Az önkormányzati bérházak és lakások felújítása során különös figyelmet fordítunk a környezeti egyenlőségre és az **egészséges lakáskörülmények megteremtésére.** A fejlesztések során **növelni kívánjuk a zöld területek, parkok felületét, közösségi tereket alakítunk ki.** Bővíteni kívánjuk a zöld udvarok létrehozásának folyamatát. A lakások vizesedésének megszüntetésére vonatkozó program a jövőben része lesz az éves lakásgazdálkodási tervnek.
- A lakások átalakítása, a lakásfelújítási támogatások során fontos szempont a háztartások fenntarthatósága és **az energiaszegénység csökkentése.** Megkezdődött az energiaszegénységgel küzdő háztartások felmérésére, ezt a programot az Önkormányzat gyorsítani és bővíteni tervezi. Ennek során fontos megkülönböztetni az energiaszegénységet és a jövedelmi szegénységet.

2. A lakhatás humán oldalát érintő célok

- Az Önkormányzat és különösen a Józsefvárosi Gazdálkodási Központnak (JGK) a bérlakásgazdálkodással és a javítási igények kezelésével kapcsolatos ügyintézése átfogó megújításra szorul. Javítani szükséges az ügyfelekkel való kommunikáció minőségén, a bérlőkkel történő kapcsolattartás folyamatán, a javítási munkálatok dokumentálásán, nyomon követhetőségén és a műszaki átvételen. Az Önkormányzat elkötelezett, hogy csökkentsen a bérlők kiszolgáltatottság érzésén, **érezhetően javítsa az ügyfélkapcsolatok színvonalát.**

- Ehhez kapcsolódik, hogy a **JGK** tevékenységének nem csak a véleményezésébe, hanem a **felügyeletébe is be kívánjuk vonni a bérlők képviselőit**. A meglévő bérlői csoporttal megkezdjük ennek a lehetőségnek a kidolgozását.
- Az Önkormányzat által nyújtott szociális szolgáltatásokat ki kell terjeszteni a **bérlőkben végzett komplex szociális munkára**, melynek nem csak a családgondozás, hanem a közösségszervezés, és -fejlesztés is része. Ennek érdekében bővíteni szükséges a JSzSzGyK személyi állományát és programot készíteni a feladat ellátására.
- Fontos, a kerületi romák érdekeit szolgáló változások történtek a lakáspályázatok rendjében. Megszűnt a pályázatok elérhetőségének magasabb jövedelemhez kötése, a szegényebb romák számára is elérhetővé váltak a pályázatok. Nagyon magas ugyanakkor az érvénytelen pályázatok aránya, ami különösen sújtja a képzetlenebb pályázókat. Az Önkormányzat ezért elkötelezett, hogy **a jelenleginél intenzívebb támogatást nyújtson az eredményes pályázáshoz**, együttműködésben a JGK-val.
- Sajátos lakhatási igényt jelent a kerületben élő **nehéz helyzetű roma művészek** lakhatási problémája. Szükségesnek tartjuk, hogy legyenek **célzott lakáspályázatok** az ő számukra is.
- A kerület a Rév8 Zrt.-n keresztül létrehozott egy **lakásügynökséget**, amelynek célja, hogy megfizethető lakhatást biztosítson minél több kerületinek, azaz, hogy az egyes háztartásoknak a megélhetés biztosításához szükséges mértékű jövedelmük maradjon a lakásköltségek megfizetése után, ez csökkentve a hátralékok kialakulásának esélyét is. Emellett a lakásügynökségi modell, mint **antidiszkriminációs eszköz** is működhet, hiszen gyerekes családok vagy romák nehezen, vagy csak bizonyos felár mellett tudnak lakáshoz jutni a magánpiacon.

6. Oktatás

Helyzetelemzés

Bár az oktatás legtöbbet hangoztatott funkciója a munkaerő következő generációjának kitermelése, az Önkormányzat hisz abban, hogy amennyiben kizárólagosan erre a funkcióra koncentrál a rendszer, akkor az iskolából kikerült fiatalok tudása elveszíti versenyképességét. Nagyon fontos lenne, hogy a különböző készségeket, kritikai gondolkodást, a folyamatos tanulás és adaptáció képességét sajátítsák el a diákok az oktatási intézményekben, ezzel segítve őket a sikeres és boldog életük megalapozásában és a társadalmi mobilizációban.

Mindemellett, az oktatási rendszerre úgy is tekintünk, mint a társadalmi mobilitás egyik legfontosabb csatornájára, hiszen az itt megszerzett tudás (beleértve a tananyagot és bizonyos társadalmi normákat is) és társas kapcsolatok később elősegítik a gyerekek szakmai előmenetelét, és így hozzájárulhatnak egy magasabb életszínvonal eléréséhez. A kerület társadalmi összetétele minden más budapesti kerületnél nagyobb kihívások elé állítja az oktatási és szociális intézményeket: a különböző szempontból hátrányos helyzetűek, a szegények, a magyarul még nem vagy nem jól beszélő gyermekek aránya kifejezetten magas.

Mivel a Józsefvárosi Önkormányzat egy inkluzív, szolidáris társadalomban hisz, amelyben minden kerületi lakosnak és a kerülethez kapcsolódó személynek egyenlő hozzáférése van különböző szolgáltatásokhoz és erőforrásokhoz, ezért kifejezetten kiemelt célja ezt a kerületi oktatási intézményekben is megvalósítani.

Az egyik legfontosabb társadalmi trend, amit figyelembe kell vennünk, az oktatási szegregáció. A tanulási problémákkal küszködő, hátrányos helyzetű és/vagy roma gyermekek egy oktatási intézménybe, vagy azon belül egyes csoportokba/osztályokba irányítása, elkülönítése oda vezet, hogy a szegregált módon oktatott gyermekek számára juttatott iskolai szolgáltatások minősége leromlik. Ezért az Önkormányzat roma stratégiájának célkitűzése az integrált oktatás és inkluzív pedagógiai módszerek fenntartása a saját intézményeiben, és ezek elősegítése a kerület nem önkormányzati fenntartású intézményeiben.

Minden szintű oktatási szolgáltatás megtalálható a kerületben, ideértve most a bölcsődéket is, amelyek az önkormányzati szociális intézményrendszerhez tartoznak, az óvodákat, amelyek az egyetlen önkormányzati fenntartásban lévő oktatási intézményt jelentik, valamint a nem önkormányzati fenntartású közoktatási-köznevelési intézményeket. A bölcsődéket egészíti ki a Biztos Kezdet Gyerekházak társadalmi integrációt szolgáló, magas színvonalon működő hálózata. 3 éves kor után azonban megszűnik az ehhez hasonló szolgáltatás.

Az Önkormányzat elkötelezett, hogy

- felszámolja és megelőzze az önkormányzati óvodák és - lehetőségeihez mérten az iskolák közötti, illetve ezen intézményeken belüli, nemzetiségi, fogyatékoságon alapuló vagy szociális helyzettel összefüggő jogellenes elkülönítés minden formáját, fenntartsa az antiszegregáció terén a legutóbbi években elért eredményeket,
- az óvodák (és bölcsődék) közötti egyenlőtlenségek - beleértve az infrastruktúrát, szolgáltatásokat, módszertant vagy szakmai, emberi kapacitást - célzott fejlesztésen alapuló csökkentését minden eszközzel segítse,
- saját intézményeiben etnikailag és szociálisan heterogén gyermekcsoportokban a kulturális értékek és a szociális helyzetek különbségeinek kezelését és az ebből származó előnyök kiaknázását támogató inkluzív pedagógiai módszereket támogassa, finanszírozza és ezek megvalósulását monitorozza,
- megelőzze a roma/hátrányos helyzetű gyermekeket sújtó – az óvoda-iskola átmenetkor jelentkező – korai szelekciót annak érdekében, hogy esélyt kapjanak az integrált iskolai oktatásra.

Eddig intézkedések

1. Helyzetértékelés, szakpolitikai irányok kijelölése

Az Önkormányzat által megbízott Budapest Intézet három fő közpolitikai cselekvési irány lehetőségét vetette fel:

1. Összpontosított „antiszegregációs erőfeszítés” meghirdetése az iskolafenntartók felé,

2. a szegregációtól veszélyeztetett, de még nem szegregáló állami iskolák megsegítése az integrációt közvetlenül vagy közvetve szolgáló erőforrások rendelkezésre bocsátása útján, ill. ezek mellett vagy helyett,
3. a saját, elsősorban óvodai intézményrendszerének megerősítése, fokozatos deszegregálása és a tudatos, szegregáció-ellenes iskolaválasztás szolgálatába állítása.⁸

Az 1. lehetőséget az Önkormányzat vezetése néhány informális kezdeményezés után elvetette, mivel nem látszódott a többi szükséges szereplő elköteleződése. Ugyanakkor bizonyos elemeiben ez is megvalósul. Az önkormányzat rendszeres kapcsolatot tart a Belső-Pesti Tankerületi Központtal, részt veszünk az antiszegregációs munkacsoport munkájában; rendszeresen emlékeztetjük a Tankerületet, hogy a kerületben működő két iskolát is szegregált intézményként nevesítenek uniós dokumentumok, és kérjük, hogy a tankerület ezeket deszegregálja. Együttműködünk olyan civil szervezetekkel, amelyek a roma gyerekek nem-szegregált iskolákba való beiratkozását támogatják. Erre a “konstruktív nyomásgyakorlásra” a jövőben is szükség van.

A 2. lehetőség esetében a cél a heterogén területi beiskolázással dolgozó általános iskolák megerősítése, és integrált mintaiskolákká formálása pályázaton elnyerhető, hosszú távú fejlesztési csomag felajánlása útján. Ez a lehetőség nagy pénzbeli ráfordítást igényel, miközben szakmai minőségellenőrzésre valószínűsíthetően nem lenne teljeskörű lehetőség, hiszen az iskolák nem önkormányzati fenntartásúak. Közvetve ugyanakkor ebbe az irányba is tettünk lépéseket, a Losonci tér környékének komplex rekonstrukciója, zöldítése olyan környezetet teremt a Losi számára, ami elősegítheti e cél teljesülését.

Az Önkormányzat alapvetően a 3. szakpolitikai irány megvalósítása mellett döntött.

2. Befogadó Óvodák

Ezt a harmadik irányt testesíti meg a 2021 és 2023 között zajlott Befogadó óvodák program, amit az EU támogatásával, a Rosa Parks Alapítvány és a Partners Hungary Alapítvány partnerségével valósítottuk meg. A program összes sikeres elemét saját forrásból viszi tovább az Önkormányzat. A projekt célja **(1) az óvodák deszegregálása** (a roma gyerekek tagóvodák közötti arányának kiegyenlítése; az intézmény vonzóvá tétele a magasabb státuszú családok számára), és **(2) a szolgáltatás színvonalának növelése**, a gyermekközpontú pedagógiai módszerek eszköztárának bővítése és megerősítése.

Az (1) cél eléréséhez a következő intézkedéseket vezettük be:

- a. körzethatár-módosítás: A kerület két nevelési év alatt fokozatosan módosította az óvoda körzeteket: a legszegregáltabb (Napsugár) óvodáját kétlépcsős eljárásban összevonva a Gyerek-Virág óvodával, valamint a fennmaradó 11 óvoda vonzáskörzetét is újrarajzolva a társadalmi státusz mutatója alapján. A megvalósítás során elsődleges

⁸ [Riport_jozsefvaros_191231_v2_final_sent_corr2.pdf \(budapestinstitute.eu\)](#)

szempont volt, hogy a szegregációval fenyegetett óvodák vonzáskörzeteinek társadalmi státuszát megőrizzék vagy javítsák.

- b. magasabb státuszú családok bevonása: Fókuszcsoportos kutatások szerint, a középosztálybeli családok a magas minőségű kiegészítő szolgáltatásokat helyezték előtérbe óvoda választáskor, elsősorban az angol oktatást. Ezért minden nagycsoportban bevezetésre került a heti legalább kétszeri angol élménypedagógiai foglalkozás, amit maguk az óvodapedagógusok tartanak meg. Mindemellett pedig az Önkormányzat igyekezett az óvodák láthatóságát növelni. Ezt szolgálják a közterekre kivitt rendezvények: a Hívd a nagyit is (közös tornafoglalkozások nyugdíjasoknak és óvodásoknak a kerület egyik legnagyobb terén); az évnyitó zenés-éneklős felvonulás Józsefváros utcáin, vagy a Föld napján megrendezett rolleres/biciklis/műanyagmotoros felvonulás. Végezetül pedig az Önkormányzat nagyléptékű óvodafelújításba kezdett, kiemelten a középső-józsefvárosi, szegregáció által veszélyeztetett intézményekben.

A (2) cél eléréséhez a következő intézkedéseket vezettük be:

- a. Humán erőforrás kapacitások növelése: Az Önkormányzat **önként vállalt** feladatként **jelentős számú szakembert** (speciális tudású pedagógusokat és a pedagógusok munkáját segítő szakembert) **alkalmaz.**
- b. Bérfejlesztés: A minőségi szakember-gárda toborzása és megtartása érdekében bérpótlékot nyújt kerületi óvodákban dolgozóknak, ez a 2023/2024-es tanévben **bruttó 100 ezer forint** diplomás alkalmazottaknak és **bruttó 70 ezer forint** diploma nélküli munkavállalóknak (pl. a dajkáknak).
- c. **Új programok** bevezetése (gasztro edukáció, német oktatás, bűvész foglalkozás, számítógépes ismeretek, zöldovi, persona doll módszer stb.)

3. Gyereknek, családoknak szóló szociális támogatások, szolgáltatások:

- a. Napközis nyári tábor

Az Önkormányzat rendszeres, évenkénti nyári napközis tábort szervez a Kesztyűgyárban. 2020 előtt a táborban főleg roma gyerekek vettek részt, de 2021-ben ezt a trendet megfordítottuk: az idei táborban részt vett gyermekek családjainak a társadalmi háttere nagyon széles skálán mozog, a gyerekek nagyjából újra leképezik a kerület szociokulturális összetételét. A minőségi programok, a tanárok kiválasztási és felkészítő rendszere, valamint a Kesztyűgyárból az Orczy térre való visszaköltözés miatt egyre népszerűbb tábor jó mintája az integráló, érték közvetítő projekteknek és a társadalmi csoportok közötti kapcsolatépítésnek.

- b. Beiskolázási támogatás

Az iskolakezdés több tízezer forintos terhet is róhat a kerületi családokra. Ezért a beiskolázási támogatás Józsefvárosban automatikusan jár minden első osztályos gyerek szüleinek, nem szükséges kérelmet benyújtani hozzá. A támogatás egy év végéig beváltható **15 ezer forint** értékű vásárlási utalvány (ezt 2023-ban emelte meg az Önkormányzat az addigi 5 ezer

forintról). Ezen kívül van tanszergyűjtés is, a beérkező adományokat józsefvárosi rászoruló tanulók kapják meg.

c. Bölcsődéztetési támogatás

2023 szeptemberében bevezetésre került a bölcsődéztetési támogatás, melynek keretében azok a józsefvárosi családok, ahol az 1 főre jutó havi jövedelem nem haladja meg a nettó 100 ezer forintot, összesen **60 ezer forint támogatásban** részesülnek. Az intézkedés célja, hogy támogassa a hátrányos helyzetű és roma családokat a bölcsődei szolgáltatások igénybevételében. Így ez az intézkedés segítheti a gyerekek későbbi lemaradásának megelőzését.

Javasolt intézkedések

1. Óvodák

A kerület továbbra is költségvetési és szakpolitikai prioritásként kezeli az óvodák tárgyi és személyi fejlesztését. Az eddigi bevezetett programokat és támogatásokat pedig elkötelezett hosszú távon fenntartani, megerősíteni. Ezért:

- A Befogadó óvodák projekt által bevezetett legtöbb új pedagógiai program finanszírozását az Önkormányzat a jövőben is vállalja, az óvodák pedig beépítik a pedagógiai programjukba.
- Megtartjuk a **bérpótlékokat**, tovább visszük az **angol élménypedagógiát**.
- Az óvodai körzeteket úgy alakítottuk ki, hogy kompenzáljuk a területi különbségeket. Ezért **ingyenes BKV-bérletet** biztosítunk a gyerekek szüleinek, akik a körzet szerinti óvodától messzebb laknak.
- Megtarjuk a **bölcsődéztetési támogatást**, célzottan roma családokat is igyekezve elérni.
- **Még több gyógypedagógus/asszisztens státusz finanszírozása**, így lehetőséget adva a gyerekek egyéni, személyre szabott fejlesztésének
- Új, kiscsoportosok számára egységesen, minden óvodában ingyenesen elérhető **mozgásfejlesztő programot** vezetünk be.
- Folytatjuk az **óvoda felújításokat**, 2024-ben elvégezzük a Napvirág és Katica óvodák belső felújítását.
- **Esélyegyenlőségi munkaközösség** létrehozása, ami az esélyegyenlőségi szempontok intézményesülését monitorozza.
- Az óvodák részéről eddig is kiemelt cél mellett, hogy a szülőket minél jobban bevonják az intézményt érintő döntésekben, programokba, a Közösségi Részvételi Iroda a szülői közösségekben is elkezd a szülőkkel együtt dolgozni az ő önszerveződésük segítésére, hogy a **szülők és a pedagógusok közötti párbeszédet erősítsék**.

2. Iskolák

Az alacsony státuszú gyermekek társadalmi-gazdasági mobilitását nagymértékben befolyásolja, hogy mennyire vannak kapcsolatban magasabb státuszú gyerekekkel. Amennyiben a gyerekek kicsi koruk óta integrált közösségekben nőnek fel, nagyobb az esélyük magasabb társadalmi-gazdasági státuszt elérni felnőtt korukban, a magasabb státuszú gyerekeknek pedig jelentősen javulnak a kommunikációs, kapcsolatépítő képességeik. Az Önkormányzat célja ezért, hogy elősegítse a rendszeres, pozitív interakciót a kerület iskolásai, romák és nem romák között, a hátrányos helyzetű gyerekek anyagi támogatása, valamint az iskolán kívüli oktatás magas minőségének biztosítása. Ezt a következő módon tudja megvalósítani:

- **Iskolák közötti rendszeres programok szervezése, facilitálása.** Ezeknek az iskoláknak az összetételére az Önkormányzatnak csak kevés ráhatása van, viszont a különböző háttérű tanulók iskolákon átívelő interakcióit különböző szabadidős vagy oktatási programok szervezésével tudjuk segíteni.
- Amennyiben egy-egy iskola **módszertani segítséget** szeretne kérni a Befogadó Óvodák projekt tapasztalata alapján, ezt biztosítani.
- **Kortárs mentorálás programot** biztosítani kerületi gyerekeknek.
- A Kesztyűgyár által szervezett **nyári táborokban foglalkoztatott tanárok bérének növelése**, a még magasabb színvonalú szolgáltatás nyújtása érdekében.

3. Ösztöndíjak

- **Bursa Hungarica:** A kerületben évente mintegy 20-25 felsőoktatásban tanuló diák kap Bursa Hungarica ösztöndíjat, az állami finanszírozású mindössze 5 ezer forintot az önkormányzat jelenleg 15 ezer forinttal egészíti ki. Ezt az Önkormányzat még 2023-ban 25 ezer forintra fogja emelni és folyamatosan követni kívánja az inflációt. Kiemelt célunk a kerületi jelentkezők számának növelése, a kerületi diplomaszerezés előtt álló hátrányos helyzetű fiatalok tanulmányainak támogatása.
- Nem kerületi finanszírozású ösztöndíjak **elérésének növelése:** Az Önkormányzat vállalja, hogy a kerületi roma fiatalok által is igénybe vehető ösztöndíjakat saját csatornáin kommunikálja, az elérésüket a kerületi roma lakosság körében igyekszik növelni. A Trambulin Fővárosi Tehetséggondozó Ösztöndíj lehetőség (mely a Fővárosi Önkormányzat által kiírt pályázat), olyan fiatalokat támogat, akik valamely iskolai tantárgyban vagy művészeti, sport, természettudományos, társadalomtudományos területen nyújtanak kiemelkedő eredményét. 250 fő tanulót havi 20 000 forinttal támogatnak. A Romano Kher ösztöndíj szintén 20 ezer forinttal támogat fél éven át 40 közoktatásban tanuló hátrányos helyzetű roma fiatalot, akik elérik a 3,50 tanulmányi átlageredményt és nincs elégtelen osztályzatuk. Ezek az ösztöndíjak kevésbé ismertek a roma családok körében, ezért az Önkormányzat kiemelt figyelmet fog fordítani kerületi jelentkező számának növelésére.
- Az Önkormányzat vállalja, hogy a **Balogh Paci ösztöndíjat** művészeti kiválósági ösztöndíjról a következő években **kiterjeszti tanulmányi és sport** kiválósági **kategóriákra** is.

4. Tanodák, oktatási civil szervezetek, szolgáltatások

A kerületben több tanoda vagy iskola után oktatási szolgáltatást biztosító szervezet van. Ezek az elkötelezett, de a forrásoktól és erőforrásoktól függően változó minőségű és intenzitású munkát végző szervezetek egymással jelenleg csak esetlegesen koordinálnak, szakmai-módszertani szempontból nem mindig minőségbiztosítottak, így csak kis részben tudják enyhíteni az intézmények és szülők terheit. A szervezetek tapasztalatai szerint pedig sokkal nagyobb a korrepetálási szolgáltatásokra való igény, mint amennyit jelenleg a kerületi tanodák, civilek el tudnak látni. Az Önkormányzat ezért a következő intézkedésekkel igyekszik segíteni a munkájukat:

- Mivel az oktatási civil szervezetek sok terhet vehetnek le a formális oktatási rendszerről, ezért kerületi nem önkormányzati **tanodák és más oktatással foglalkozó civil szervezetek számára pénzügyi támogatások** pályázati úton való kiírása kifejezetten fontos feladat a roma gyerekek esélyeinek növelésére.
- Emellett célunk egy **Oktatási Kerekasztal** létrehozása, amely egyeztető fórumként koordinációs lehetőséget ad a kerületi civileknek, hogy együttesen hatékonyabban tudjanak megfelelő szolgáltatásokat nyújtani, valamint, hogy tapasztalataikkal és szakértelmükkel segítsék az óvodai körzetek éves felülvizsgálatát és az óvoda-iskola átmenet megkönnyítését a kerületi roma családoknak.
- Az Önkormányzat gazdasági szerve, a JKN Zrt által működtetett **Zsendülő Tanodában** általános- és középiskolás tanulók kapnak fejlesztést, hogy jobb tanulmányi eredményt érhessenek el. Itt zömében roma gyerekek vesznek részt a foglalkozásokon. Az Önkormányzat vállalja (és vállalta JEP-ben is) **a mentorálási és korrepetálási szolgáltatások** kapacitásának növelését, valamint vállalja, hogy **inkluzív programokat** is megvalósít ennek során.
- Az esélyteremtés jegyében is fontosnak tartjuk a játék univerzális eszközét a gyerekek optimális fejlődésének támogatására, amit a kerület gyerekbarát koncepciója is kiemel. A játékra való lehetőségek növelésével lehetőséget kívánunk teremteni: minden gyerekeknek és családnak a kerületben, hogy együtt játszanak és fejlődjenek. A kerület elkötelezett, hogy egy inkluzív **játékkölcsönző szolgáltatást** (ún. Játéktárat) hozzon létre valamilyen mindenki számára elérhető közösségi térben, aminek keretében a **szülőket és a gyerekeket együtt tanítanánk meg a különböző fejlesztő játékokkal játszani**, növelve a kerületi gyerekek fejlesztő játékokhoz és egyéni fejlesztéshez való hozzáférését.

7. Egészségügy

Helyzetelemzés

A magyar egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférés, valamint az ellátórendszer eredményessége is elmarad az EU-s átlagtól: a születéskor várható élettartam az egyik legalacsonyabb az uniós országok között, míg a megelőzhető okok miatti halálesetek száma a legmagasabb. Mindemellett, az iskolai végzettség és a jövedelmi helyzet is jelentősen befolyásolja a magyarok egészségi állapotát. Egy fontos megállapítás, amit a Józsefvárosi Esélyegyenlőségi Program is megállapít, hogy az utolsó rendelkezésre álló adatok alapján a Fővárosban a VIII., a XX., valamint a X. kerületben élők remélhetik a legalacsonyabb élettartamot születésükkor. A legtöbb idő előtti halálozást okozó megbetegedés (rosszindulatú daganatos betegség, szív- és érrendszeri megbetegedés, légzőrendszeri betegség) tekintetében a 8-ik kerületi népesség általában veszélyeztetettebb, mint a budapesti átlag. Bár Józsefvárosban található a főváros legtöbb egészségügyi intézménye, az itt élő lakosok – különösen a férfiak – korai halálzásának esélye sokkal magasabb, mint a budapesti átlag. Józsefváros halandósági hányadosa huszonöt százalékkal haladja meg a budapesti átlagot, a VIII. kerületi emberek a fővárosi átlagnál 7,6 évvel korábban halnak meg. Józsefváros társadalmi-gazdasági szempontból leghátrányosabb kerületrészében, a Magdolna negyedben a legnagyobb azoknak az aránya, akik úgy halnak meg, hogy arról a háziorvos nem is értesül.

Ezek háttérben többek között a kapacitások hiánya, az intézményekbe vetett bizalom hiánya, rossz körülmények között működő rendelők és kórházak állhat. A romák helyzetét nehezíti a felmerülő diszkrimináció és rasszizmus, valamint a szexizmus is. Az Önkormányzat célja, hogy az önkormányzati intézmények mindenki számára nyitottan működjenek. Az elmúlt években több olyan esetről is hallhattunk, amelyek a romák, legfőképp a roma nők ellátása során tapasztalt nehézségeket, diszkriminációt írja le. Az egészségügyi ellátás során a roma nők sok esetben találkoznak diszkriminációval, vannak olyan esetek, amelyek arról számolnak be, hogy valakit roma származása miatt külön kórteremben tettek, vagy az orvos lekezelő módon bánt a pácienssel és több olyan megjegyzést tett, amelyek a roma származásra utalnak pejoratív értelemben. Ebben a fejezetben törekszünk arra is figyelmet fordítani, hogy ezzel ne kelljen szembesülniük a józsefvárosi romáknak. A józsefvárosi romák egészségügyi szempontból sem egy homogén csoport, ezért megfelelő figyelmet kell fordítani arra a programnak, hogy célzott módon találja meg a problémákat és kiemelje a legfontosabbakat azok közül és egy jobb egészségügyi ellátást teremtsen meg.

Eddigi intézkedések

A Józsefvárosi Önkormányzat az elmúlt években számos intézkedést vezetett be a kerületi egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése érdekében. Az úgynevezett "Szűrőszombatokat" már 2018-ban el kezdték, és az Önkormányzat elkötelezett ezek rendszeres további megismétlésében. 2021-ben, a COVID oltások bevezetése után az Önkormányzat a kerületi oltakozási kedv növelése érdekében a rászorulóknak oltási támogatást vezetett be: először egyszeri 10 ezer forintot, majd ez 20 ezer forintra növelte (visszamenőleg is). A támogatásban részesülők körében még ötször bruttó 150 ezer forintot is kisorsoltunk 2022 elején. Emellett pedig a Józsefvárosi Egészségügyi Központ (JEK) csatlakozott az 2021. novemberi oltási akció héthez, amelynek keretében előzetes regisztráció nélkül is fel lehetett venni a COVID elleni oltást.

A menstruációs szegénység elleni küzdelem részeként az Önkormányzat betét és tampon automatát helyezett el a JSzSzGyK intézményeiben, valamint a nemzetközi nőnap alkalmából minden évben menstruációs eszközök és más higiéniai és szépségápolási termékeket gyűjtő kampányt szervez rászoruló nők számára.

Az Önkormányzat települési támogatás körében jelenleg oltások utófinanszírozásával nyújt támogatást a legfeljebb 14 éves gyermekek betegség megelőzése érdekében. A támogatás bármely törzskönyvezett oltóanyagra felhasználható, ennek ellenére a 2019-es bevezetése óta évente 3-10 fő vette igénybe ezt a típusú ellátást. Az Önkormányzat 2023 októberében elfogadott új szociális rendelet koncepciója szerint az alacsony elérésű, így a célját el nem érő támogatási jogcím helyett be fog szerezni a népszerű, ugyanakkor többletköltséggel járó oltóanyagokból (pl. kullancsencephalitis elleni oltás, HPV-típusú vírusok elleni védőoltás) és meg fogja szervezni a korcsoportba tartozó gyermekek kampányszerű beoltását. A javaslat elfogadásával az Önkormányzat elköteleződött, hogy a legmagasabb jövedelmű háztartások kivételével a családok 75 százalékának ingyenesen fogjuk biztosítani ezeket a védőoltásokat. A támogatás konkrét formáját az Önkormányzat az egészségügyi szolgáltatásokhoz való lakossági hozzáférés növelésére irányuló átfogó koncepciójában fogja kidolgozni 2024 2. félévében.

Javasolt intézkedések

- A Szűrőszombatok gyakoribb megszervezése, aminek keretében felvilágosítási különböző nőket érintő betegségekről, a méhnyakrák, HPV szűrések kiemelt népszerűsítése, valamint mentálhigiénés szolgáltatások biztosítása.
- Felmérés a kerületiek egészségügyi állapotáról, a különböző szolgáltatások kihasználtságáról a további felelős szakpolitikai döntések meghozatala érdekében.
- Szemléletformálás az egészségügyi szakemberek számára romákkal kapcsolatban
- A roma gyakornoki program keretében a JEK-be is lehet majd jelentkezni, amivel az Önkormányzat a roma szakemberek arányát szeretné hosszútávon növelni az intézményben
- Egészséges életmód tanácsadási alkalmak szervezése (pl. dietetikai, stresszkezelő tanácsadás)
- Szüléssel és anyasággal kapcsolatos segítő csoportok létrehozása - a szülészeti erőszak egy létező jelenség, amely a hátrányos helyzetű nők esetében még inkább kiélezett (strukturális elnyomás), ez ellen való fellépésben egy női kör tud segíteni, akár lehet együtt működni a hasonló témákkal foglalkozó kerületi szervezetekkel (pl. Magyarországi Dúlák szövetsége)
- Szexuális felvilágosítás, fogamzásgátlás: Magyarországon a hátrányos helyzetű (fogyatékossgal élő, roma, HIV fertőzött/AIDS-es és migráns) nőket különösen sújtják a terhességmegszakítással, korai terhességgel, illetve korai szüléssel kapcsolatos egészségi problémák, ami összefüggésbe hozható a megfelelő családtervezési módszerekhez való hozzáférés hiányával.
- A jelenlegi egészségügyi szolgáltatások elérésének, kihasználtságának növelése
 - a) feltételes készpénz transzferekkel

A rászorultak akut tünetekkel nem járó, de az életkilátásaikat megrövidítő krónikus betegségeinek (pl. magas vérnyomás, kezdődő cukorbetegség) kiszűrését az orvoshoz való eljutásuk pénzbeli ösztönzésével bátorítani, a COVID-oltás támogatás kiterjesztésével/áthangolásával.
 - b) közösség szervezéssel

Fontos lenne, hogy a kerületi roma lakosságnak legyen informális kapcsolódási pontja az egészségügyi ellátó rendszerekhez, így felmerül, hogy az önkormányzatnak ki kell alakítania egy olyan hálózatot, ahol kerületi lakosok interkulturális egészségközpontú mediátorokként tennének ezért. Ezek a mediátorok valamennyi bérezésért cserébe, a saját körzetükben segítenének a lakók eligazodását az egészségügyi rendszerben, figyelnének, hogy betartják-e a kapott utasításokat és első szűrőpontként is működnének, valamint növelnék az egész intézményrendszerbe vetett bizalmat. Az Önkormányzat elkötelezett, hogy egy ilyen hálózat megvalósíthatóságát megvizsgálja. Amennyiben a megvalósíthatósági tanulmány alapján van kapacitása és lehetősége, abban az esetben fog is erre tenni konkrét lépéseket.